

АКТУЕЛНИ САВЕТИ ЗА КЛИЈЕНТЕ IFC-А У ПОГЛЕДУ СПРЕЧАВАЊА И УПРАВЉАЊА ЗДРАВСТВЕНИМ РИЗИЦИМА ВЕЗАНИМ ЗА ВИРУС COVID-19 У РАДНОМ ОКРУЖЕЊУ

Пандемија COVID-19 је људска трагедија која широм света поставља многе изазове пред послодавце, укључујући клијенте IFC-а, који обезбеђују кључне производе и услуге у многим земљама као и радна места и извор егзистенције за запослене и њихове породице. Спречавање ширења вируса COVID-19 на раду и пружање безбедних услова рада за оне који и даље раде од највећег је значаја за све компаније и за друштво у целини.

ЦИЉ

Главни циљ овог документа са Актуелним саветима јесте да на једном месту обједини и пружи јавно доступне савете из међународно признатих извора како би клијентима IFC-а помогао да брзо идентификују мере за спречавање и управљање епидемијом COVID-19 на раду и за реаговање на инфекцију вирусом COVID-19 у заједници. Извори на којима се базира овај документ – и додатне информације – наведени су у Прилогу 1.

Циљ овог документа није да буде свеобухватан, и он пружа опште савете уместо специфичних за појединачне секторе. Компаније у секторима високог ризика треба да се воде процедурама и стандардима специфичним за тај сектор. Видети комплетан текст одрицања од одговорности на крају документа.

Овај документ би требало читати уз следеће документе IFC-а са саветима у вези са COVID-19:

- Актуелни савети за клијенте IFC-а у погледу пружања подршке запосленима у контексту пандемије вируса COVID-19, документ са саветима о томе како подржати запослене током кризе проузроковане вирусом COVID-19 и како разматрати опције за рационализацију броја запослених.
- Актуелни савети за клијенте IFC-а у вези са израдом плана припремљености и реаговања на кризну ситуацију проузроковану вирусом COVID-19, документ који има за циљ да компанијама помогне да идентификују ризике, доделе одговорности, и планирају у циљу делотворног реаговања на изазове који се тичу вируса COVID-19.

СПРЕЧАВАЊЕ И РЕАГОВАЊЕ

Свим компанијама се саветује да именују посебан тим надлежан за идентификацију и спровођење радњи које могу ублажити ефекте вируса COVID-19 по компанију и заједницу. Сваки од одељака у доњем тексту предлаже практичне примере радњи које компанија треба да предузме.

Пружити информације у вези са вирусом COVID-19^(1, 3, 16, 20)

Претходне епидемије показале су да информисање и обука представљају делотворан начин смањења ризика како за компанију тако и за ширу јавност.

Компанији се саветује да изради и пружи информације о добрим праксама за спречавање преношења вируса COVID-19, посебно о поштовању препорука у вези са социјалним дистанцирањем, као и за обучавање запослених да препознају симптоме COVID-19 и разумеју како је неопходно да реагују, водећи се предлозима датим у овом документу.

НАЈЧЕШЋИ СИМПТОМИ ВИРУСА COVID-19^(11, 22)

Повишена температура, умор, потешкоће са дисањем, сув кашаљ, осећај хладноће, учестала дрхтавица уз осећај хладноће, бол у мишићима, главобоља, бол у грлу и губитак чула укуса или мириса. Неки пацијенти имају запушен нос, цурење из носа или дијареју. Симптоми се могу појавити у периоду од два до 14 дана након што је пацијент био изложен вирусу.

Не сме бити дискриминације или стигматизације особа погођених вирусом COVID-19 или њихових породица.

Компанија треба да идентификује контакт особе и канале комуникације (на пример, СМС и електронска пошта) унутар компаније ради континуираног проналажења одговора на бриге запослених, и да обезбеди адекватне ресурсе таквим каналима (на пример, 24-часовни рад линије за позиве који се тичу реаговања на кризну ситуацију).

Замолити болесне или потенцијално заражене запослене да остану код куће или да раде од куће.

(7, 16, 20)

У циљу спречавања да потенцијално заражени запослени долазе на посао и заразе колеге, компанија треба да замоли запослене да не долазе на посао у случају да показују било које од симптома вируса COVID-19 или су били у блиском контакту са особом код које је потврђен COVID-19 током протеклих 14 дана.¹⁶ Запослени који се не осећају добро треба да сместа потраже савет лекара. Запослени који ради а притом показује благе симптоме инфекције вирусом COVID-19 ризикује да ту заразну болест пренесе на друге.

Компанија треба да прегледа своје политике људских ресурса које се тичу боловања и да размотри могућност уношења измена, које могу бити привремене, како би се обезбедило да потенцијално болесни запослени не осећају притисак да долазе на посао, чиме ризикују преношење вируса на остале запослене.

Може се користити кратак упитник. Запослени треба да дођу на посао само уколико њихов одговор на сва питања гласи „не”. Следи пример упитника:

- Да ли сте у протекле две недеље били у блиском контакту са особом која има COVID-19?
- Да ли сте у протекле две недеље били у земљи/региону где је забележен велики број случајева инфекције вирусом COVID-19?
- Да ли имате повишену температуру?
- Да ли сте користили лекове као што су парацетамол или аспирин ради снижавања повишене температуре у протекла 24 сата?
- Да ли кашљете (макар благо)?
- Да ли тренутно имате осећај краткоће даха?

Обезбедити, где је то могуће, да запослени имају адекватну могућност да се консултују са лекаром, укључујући путем телефона, уколико се код њих појаве симптоми.

Размотрити за све функције како се рад може прилагодити да би био изводљив рад од куће. Олакшати то што је више могуће.

Хигијена кашљања^(7, 16, 19)

Најчешћи начин ширења вируса јесте путем кашљања и кијања заражених особа. Запослене треба упутити да се придржавају правила понашања у вези са кашљањем која су описана у доњем тексту како би се смањили ти ризици:

- Покрити уста и нос марамицом при кашљању или кијању, и употребљену марамицу одложити у канту за смеће.
- Уколико марамица није доступна, кашљати или кијати у горњи део рукава или у лакат, не у руке.
- Очистити руке након кашљања или кијања, најбоље темељним прањем руку водом и сапуном, у складу са препорукама здравствених организација. Уколико сапун и вода нису доступни, користити гел за дезинфекцију руку.

Компанија треба да обезбеди да су запослени добро информисани о ризицима који се тичу кашљања и кијања и мера хигијене кашљања. Такође треба да обезбеди довољно услова за прање руку водом и сапуном на сваком радном месту, убрусе за једнократну употребу и канте за смеће. Треба и да подстакне људе да се огласе уколико приметите непоштовање правила.

Социјално дистанцирање^(16, 20)

Ради спречавања преноса заразе са особе на особу, важно је свести на најмању могућу меру директан контакт. Тамо где људи редовно раде или се састају, треба поштовати безбедну удаљеност од 2 метра између људи.

Компанија треба да идентификује све просторе где људи обично раде на међусобној удаљености мањој од 2 метра. Прилагодити дизајн радног окружења и радне процесе ради свођења те могућности на најмању могућу меру. Неки од примера које треба размотрити јесу следећи:

- За стационарна радна места као што су канцеларије, фабрике одеће, линије за паковање, просторије за контролу квалитета, просторије за састанке, итд., указати на безбедну удаљеност, на пример, постављањем столица или ознака на поду. Тамо где се не може постићи размак од 2 метра, размотрити могућност проширења радног окружења на претходно празне просторе, или постављања преграда (од плексигласа) између радних места. Редовно чистити преграде и радни простор (као што је описано у следећем одељку).
- Поставити маркере на под којима се означава безбедна удаљеност, тамо где људи обично чекају, на пример, у ходнику испред лифта, контролном простору на улазу у фабрику, кантини, итд.
- Обезбедити и користити опцију локалних видео-конференција као замену за састанке као што су примопредаја смене, састанци о здрављу и безбедности на раду, недељни састанци, итд.
- Информисати људе о опасностима блиских контаката, укључујући са најближим колегама, и подстицати алтернативна понашања, као су одржавање безбедне удаљености и употреба алтернатива руковању.
- Одложити социјална догађања која нису од суштинског значаја, посебно за групе од више од 10 особа или према упутству релевантних органа.
- Свести локална и међународна путовања (на пример, рад на терену и посете фабрикама које се налазе у различитим регионима) на апсолутни минимум током пандемије. У случајевима у којима је путовање неопходно, придржавати се релевантних ограничења путовања. Осим уколико путовање о ком је реч представља медицинску евакуацију, постарати се да особе које путују немају било какве симптоме COVID-19 и нису биле у контакту са пацијентима који болују од COVID-19 током временског периода који препоручују релевантни органи (Напомена: Светска здравствена организација (СЗО) препоручује протеклих 14 дана).²²
- Размотрити могућност увођења наизменичних радних и нерадних дана или убацивања додатних смена у циљу смањења укупног броја запослених у објекту у датом тренутку, чиме им се омогућава да одржавају препоручену удаљеност једни од других, уз очување пуне радне недеље на радном месту.

Хигијена руку^(7, 16, 20)

Често прање руку водом и сапуном од пресудног је значаја за спречавање заразе међу запосленима. СЗО препоручује испирање и прање руку сапуном током најмање 20 секунди, поновно испирање, а затим употребу папира, као што је папирни убрус, при затварању чесме.

Компанија треба да подстиче редовно и темељно прање руку водом и сапуном и да обезбеди довољно места за запослене да перу руке. Уколико сапун и текућа вода нису лако доступни, обезбедити гелове за дезинфекцију руку на бази алкохола са садржајем од најмање 60% алкохола. Обезбедити да тих локација има у довољном броју и да су доступне у близини радног простора.

Користити само папирне убрусе за једнократну употребу или сушаче за руке. Не користити заједничке пешкире за руке.

Чишћење и дезинфекција⁽⁷⁾

У циљу спречавања ширења вируса, често – и то најмање једном дневно – чистити површине које се додирују, као што су столови, кваке на вратима, гелендери, прекидачи за светло, бела техника, радне површине, ручке, радни столови, телефони, тастатуре, тоалети, чесме, лавабои, итд. Користити средства за чишћење који се обично користе за те површине и следити упутства на етикетама. За опрему која се користи више пута, као што су колица или корпе за куповину, чистити након сваке употребе.

Компанија треба да се постара да има довољно расположивог особља за чишћење тих површина и треба да проверава да се то заиста и чини.

Упутити особље да чисти свој радни простор и контролне панеле на крају сваке смене. Обезбедити опрему и упутства о томе како да то чине.

Обезбедити влажне марамнице за једнократну употребу тако да запослени могу да пребришу површине које се често користе (на пример, кваче на вратима, тастатуре, даљинске уређаје и радне столове) пре и после сваке употребе.

Обезбедити одговарајућу личну заштитну опрему (погледати следећи одељак) запосленима који обављају послове чишћења. Пратити упутства произвођача за употребу производа за чишћење и дезинфекцију.

Припрема хране⁽⁸⁾

Кухињско особље треба да помогне да се обезбеди да је храна која се сервира запосленима безбедна, уз истовремену примену компанијиних мера за безбедност хране.

Кухињско особље треба да:

- Без изузетка не долази на посао уколико има симптоме као што је повишена температура, краткоћа даха, или је било у блиском контакту са пацијентом код којег је потврђен COVID-19.¹⁰
- Обучено је када је реч о уобичајеним праксама за безбедност хране, укључујући пресвлачење и прање руку пре сваког уласка у кухињски простор. Кухињску одећу не треба користити изван кухиње. Треба да постоји просторија за пресвлачење са условима за прање руку и ормарићима (засебним за мушкарце и жене када је то могуће). Радна одећа треба да се пере свакодневно на најмање 72°C.
- Није укључено у било какве активности чишћења или дезинфекције изван просторија за припрему и конзумирање хране.
- Обавезно редовно пере руке.
- Спречава унакрсну контаминацију проузроковану дељењем исте кашике за сервирање. То се може постићи избегавањем презентације хране у виду шведског стола. Уместо тога, што је више могуће, кухињско особље треба да сервира храну или је презентује на појединачним тањирима за сервирање.
- Запослени треба да перу руке сапуном пре уласка у простор кантине.

Мере за контролу квалитета ваздуха⁽¹⁶⁾

Повећање вентилације или уградња филтера за ваздух високе ефикасности помоћи ће да се уклоне вируси у просторији и може да смањи ризик заразе.

Размотрити додатне мере за контролу квалитета ваздуха за просторије у којима се не може спречити близина између људи, као што су контролне просторије, лифтови, просторије за чекање, итд.

Лична заштитна опрема⁽²¹⁾

Људи, као што су здравствени радници који могу доћи у контакт са (потенцијално) зараженим особама или контаминираним материјалом, треба да користе рукавице (за једнократну употребу) и заштитне маске за дисање са најмањим рејтингом од Н95 (стандард САД) или П2 (стандард ЕУ) или слично. Погледати и референцу у Прилогу 1.

Смештај запослених^(7, 8, 16, 20)

Смештај запослених су просторије у којима обично велики број људи дуго време борави на малој међусобној удаљености, чиме настају повећани ризици преноса вируса.

У таквим случајевима, примењивати иста начела о којима је претходно било речи и такође размотрити могућност увођења једне или више следећих додатних мера:

- Спречити заражене особе да улазе у просторе за смештај запослених, и уколико је то применљиво или неопходно, те особе ставити у карантин у складу са локалним прописима и/или препорукама релевантних међународних организација.
- Подстицати, поштовати и спроводити ограничења густине становања у смештају запослених.
- У случају да нови запослени долазе из земаља или подручја са великим ризиком у погледу вируса COVID-19, постарати се да се те особе на адекватан начин ставе у карантин у складу са локалним прописима и/или препорукама релевантних међународних организација.

- Где год је то могуће, координатор за смештај или особа односно особе задужене за управљање смештајем треба да координирају дневно мерење температуре станара. Напомена: Користити термометар који спречава унакрсну контаминацију, а штити од потенцијалне заразе особу која мери температуру станара (погледати изнад).
- Када се у смештају налазе особе код којих постоји висок ризик појаве фаталних компликација у вези са вирусом COVID-19, размотрити пружање одвојеног смештаја тим особама. У овом контексту особе старости 65 или више година, или особе са повишеним крвним притиском, болестима срца, болестима плућа, раком, или дијабетесом, сматрају се високоризичним.²²
- Обезбедити да сви запослени имају приступ здравственим радницима. Отклонити било какве језичке баријере.
- Сапун за прање руку треба учинити доступним свим запосленима у свим купатилима. Свако треба да се придржава строге дневне рутине чишћења и обављања кућних послова.
- Кваке на вратима, чесме, телевизори / медијска опрема, кухињска опрема, даљински, тастери, и сви други предмети у заједничким просторијама који се редовно додирују морају се чистити више пута дневно. Сваки објекат треба да утврди колико често.
- Заједничке површине, укључујући површине у возилима за превоз запослених од њиховог смештаја до посла, радне површине, подови и зидови, треба да се третирају као потенцијално контаминирани и да се редовно чисте као што је горе описано.
- Постељину треба прати најмање једном недељно на температури од 72°C.
- Чистити/мењати филтере клима уређаја најмање једном месечно.
- Смањити што је више могуће број људи у просторији и повећати, што је више могуће, удаљеност између кревета на преко 2 метра.
- Повећати што је више могуће природну или вештачку вентилацију у границама комфора, безбедности, и приватности. Размотрити потенцијалне промене у објекту у циљу омогућавање вентилације током радног времена.
- Омогућити или припремити додатан смештај за запослене који су блокирани због ограничења путовања и које није могуће вратити у њихову земљу.

Здравствена заштита на удаљеним местима⁽²³⁾

Примарну здравствену заштиту увек треба да пружају квалификовани здравствени радници у складу са локалним прописима. Особама које живе у смештају који обезбеђује компанија а имају благе симптоме који не захтевају хоспитализацију, биће неопходно пружити континуирану негу током болести.

Таквим пацијентима треба пружити добру негу у изолованом простору под надзором лекара. Придржавати се смерница у вези са кућном негом пацијената који болују од вируса COVID-19 које пружа СЗО или неки други релевантни орган. Смернице СЗО доступне су на адреси <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331133>.

Када се људи прогласе здравим⁹ и врате се на посао, обезбедити пружање довољно смерница у циљу спречавања дискриминације или другог друштвено неприхватљивог понашања.

ПРИЛОГ 1. ИЗВОРИ И КОРИСНИ ЛИНКОВИ:

- 1: Служба Велике Британије за саветодавне услуге, помирење и арбитражу – ACAS UK (2020), Вирус корона COVID-19: савети за послодавце и запослене, <https://www.acas.org.uk/coronavirus>
- 2: Канадска унија запослених у јавном сектору (2020), Опште радне смернице за COVID-19, <https://cupe.ca/general-occupational-guidelines-covid-19>
- 3: Развојна корпорација Комонвелта – CDC Група (2020), Смернице за послодавце у вези са вирусом COVID-19, <https://assets.cdcgroup.com/wp-content/uploads/2020/03/23093424/COVID-19-CDC-ESG-Guidance.pdf>
- 4: Министарство рада Новог Зеланда (2020) Одговор на радном месту на вирус корона (COVID-19), <https://www.employment.govt.nz/about/news-and-updates/workplace-response-coronavirus-covid-19/#guidance>
- 5: EU CDC (Марцх 2020), Епидемија проузрокована вирусом корона (COVID-19) и здравље и безбедност на раду, <https://osha.europa.eu/en/highlights/coronavirus-disease-covid-19-outbreak-and-workplace-safety-and-health>
- 6: EU CDC, страница о вирусу COVID-19, <https://www.ecdc.europa.eu/en/novel-coronavirus-china>
- 7: EU OSHA, Смернице о раду у контексту епидемије вируса COVID, https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See
- 8: IPIECA (2016), Управљање епидемијом заразних болести у индустрији нафте и гаса. Овај документ садржи постере који приказују делотворно прање руку водом и сапуном и технике дезинфекције, као и исправно понашање при кашљању. <http://www.ipieca.org/resources/good-practice/infectious-disease-outbreak-management-a-programme-manual-for-the-oil-and-gas-industry/>
- 9: Влада Велике Британије (2020), Смернице за кућну изолацију у контексту пандемије вируса COVID-19, <https://www.gov.uk/government/publications/covid-19-stay-at-home-guidance/stay-at-home-guidance-for-households-with-possible-coronavirus-covid-19-infection>
- 10: Уједињене нације – страница о вирусу COVID-19: <https://www.un.org/coronavirus>
- 11: US CDC – страница о вирусу COVID-19, https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/index.html?CDC_AA_refVal=https%3A%2F%2Fwww.cdc.gov%2Fcoronavirus%2Fnovel-coronavirus-2019.html
- 12: US CDC (2020), Актуелне смернице намењене привреди и послодавцима за планирање и реаговање на обољење проузроковано вирусом корона, 2019 (COVID-19), <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/guidance-business-response.html>
- 13: US CDC (2003), Смернице за контролу инфекције у окружењу у здравственим објектима, <https://www.cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/rr5210a1.htm>
- 14: Министарство рада САД (2020), ресурси о вирусу корона, <https://www.dol.gov/coronavirus>
- 15: Национални институт за јавно здравље САД (2020), Вирус корона (COVID-19). <https://www.nih.gov/health-information/coronavirus> (постоје Актуелне смернице намењене привреди и послодавцима за планирање и реаговање на обољење проузроковано вирусом корона, 2019 (COVID-19))
- 16: US OSHA (2020), Припрема радног окружења за COVID-19, <https://www.osha.gov/Publications/OSHA3990.pdf>
- 17: US OSHA (2020), вебсајт о заразним болестима, https://www.osha.gov/SLTC/healthcarefacilities/infectious_diseases.html#cdc_guidelines
- 18: US OSHA (2020), Смернице о пандемији грипа, <https://www.osha.gov/SLTC/pandemicinfluenza/index.html>

- 19: Управа за малу привреду САД (2020), Вирус корона (COVID-19): Смернице и кредитна подршка за малу привреду, <https://www.sba.gov/page/coronavirus-covid-19-small-business-guidance-loan-resources>
- 20: СЗО, Припрема радног окружења за COVID-19, <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/getting-workplace-ready-for-covid-19.pdf>
- 21: СЗО (2020). Савети грађанима о вирусу COVID-19: Када и како користити маске, <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/when-and-how-to-use-masks>
- 22: СЗО, страница о вирусу COVID-19: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
- 23: СЗО (2020) Кућна нега пацијената код којих се сумња да је присутна инфекција новим вирусом корона (COVID-19) и који имају благе симптоме, и управљање њиховим контактима: актуелне смернице, 04. фебруар 2020, <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331133>
- 24: Служба за здравље и безбедност на раду, Канцеларија за безбедност од електричне енергије, Регулаторно тело за накнаде за рад – Влада Квинсленда, Аустралија (2020), Управљање ризиком од вируса корона (COVID-19) у радном окружењу, <https://www.worksafe.qld.gov.au/news/2020/coronavirus-covid-19-workplace-risk-management>

© International Finance Corporation 2020. Сва права задржана

Изјава о одрицању од одговорности: Овај документ садржи савете чији је циљ да помогну клијентима IFC-а у реаговању на пандемију вируса COVID-19. Клијенти треба да консултују и информације и препоруке Светске здравствене организације (СЗО) и других специјализованих међународних организација за здравље и борбу против болести, везане за COVID19, као и локалних, регионалних и државних здравствених органа, уз напомену да такве препоруке подлежу променама. Релевантне информације могу бити доступне и од међународних организација у пословном сектору клијената. Циљ овог документа да буде свеобухватан и он пружа генеричке и опште информације, а не смернице специфичне за одређени сектор. Клијенти из високоризичних сектора треба да консултују секторске процедуре и стандарде.

Имајте на уму да, иако су уложени разумни напори како би се осигурало да су информације садржане у овом документу тачне, потпуне и актуелне, околности се могу брзо мењати, тако да овај документ можда не одражава актуелна дешавања. IFC не гарантује тачност, потпуност или актуелност овде садржаних информација. IFC не преузима финансијску нити другу одговорност за евентуалне грешке, пропусте или одступања у информацијама у овом документу и не преузима финансијску нити другу одговорност у вези са коришћењем или ослањањем на информације, методе, процесе, закључке или судове садржане у истом. Информације садржане у овом документу не представљају правни, пословни или медицински савет и на њих се не може ослањати или их третирати као замену за конкретне савете професионалних саветника клијената.

Дистрибуирање документа: IFC подстиче дистрибуцију овог рада и његови читаоци га могу репродуковати и дистрибуирати у образовне и некомерцијалне сврхе под условом да се на одговарајући начин наведе IFC и да се укључи одговарајућа изјава о одрицању од одговорности.

Захваљујемо се Ergon Associates на њиховом доприносу овом документу.

Сазнајте више о IFC-у и нашем раду на унапређењу пракси корпоративног управљања: ifc.org/sustainability
2121 Pennsylvania Avenue, N.W.
Washington D.C., 20433 USA
Internet: www.ifc.org

У партнерству са: